

Posudek práce:

Vít Koula, Aleš Holický ze Šternberka. Šlechtic a politik polipanské doby, diplomová práce ÚČD FF UK Praha 2015, ved. práce prof. L. Bobková, 166 ss.

Diplomová práce Víta Kouly navazuje na jeho bakalářku, v níž podal historii rodu Šternberků v rozmezí 12.-14. století. Aktuálně se zaměřil na jednu z postav tohoto rodu, která vyrostla během husitských válek. Aleš Holický náležel zpočátku ke stoupencům Zikmundovým, počátkem 30. let ale konvertoval ke kalichu a stal se důsledným obhájcem utrakvismu. Autor sleduje jeho osudy a politické postoje až do jeho smrti v roce 1455.

Práce je výrazně strukturována. V úvodu si autor vytyčuje otázky, na něž si chce odpovědět, výsledky pak formuluje bodově v závěru.

Po zhodnocení pramenů a literatury podává Koula základní přehled o situaci v českých zemích první poloviny 15. století. Místy až zbytečně podrobný výklad, ne vždy zcela přesně formulovaný, je navozením do situace, v níž bude Aleš působit.

Následujících šest kapitol postupuje chronologicky od prvního vystoupení Aleše na politické scéně až do jeho smrti. Dobové události vykládá s přihlédnutím k zapojení a postojům Aleše. V této dějové partii odkazuje autor převážně na literaturu, a to vesměs na syntetická díla starší i novější. Působí proto kompilativně a musíme se ptát, co přinesl nového v pohledu na Aleše?

Charakter shrnutí a závěrečného zamyšlení nad politickou rovinou Alešovy existence má kapitola IX., kde Koula zařadil čtyři úvahy o vztahu Aleše k významným osobnostem doby. Není vždy patrné, na čem jsou některá tvrzení založena a zda lze skutečně uvedené motivace doložit.

Bezprostředně o prameny, vesměs tištěné, se opírá jen partie o majetcích Aleše ze Šternberka. Vedle podrobného výčtu držby, zisků a ztrát by čtenář uvítal mapové zpracování, které by dalo vizuální představu prostorového rozmístění Alšových statků.

Vzhledem k tomu, že v poslední době vzniklo několik prací, ať knižních, nebo jen atestačních, o výrazných postavách husitské a pokompaktátní politiky, stálo by za to zamyslet se nad typologií kariér a postojů českých šlechticů v tak dynamické době, jakou 15. století bylo. Vnucuje se např. otázka, jak hodnotit tyto osobnosti a jaká volit kritéria pro jejich hodnocení: často měnily tábory, volily řešení tak, aby získaly pro sebe výhody, pozice, majetek... Máme mluvit o prospěchářství, taktice nebo se snažit najít dobově adekvátnější pojmy? Přinesla tato politika něco i zemi, nebo jen rodu či jedinci?

Problém Alešovy konverze je autorem vysvětlován se sympatií k historické postavě. Formulace, že nepřešel ke straně kališníků kvůli prospěchu, je však vzápětí kontrovaná konstatováním, že mu šlo o udržení postavení a majetku. Proto je takové tvrzení problematické.

Černobílé vidění, jemuž dlouho podléhala česká historiografie, narušuje fakt, že kališník Aleš, stejně jako někdejší husitský hejtman Jakoubek z Vřesovic a další, udržovali čilé kontakty s katolíkem Oldřichem z Rožmberka. Zamyšlení se nad charakterem vztahů uvnitř šlechty pozdního středověku v českých zemích je nanejvýše žádoucí. Tady by jistě mohly pomoci práce Roberta Novotného, které autor necituje.

K technické stránce práce je nutno upozornit na výrazné gramatické prohřešky, které překračují únosnou mez. Jako druhý problém vidím přetížené poznámky, nacpané nadbytečnou slovní vatou, která opakuje to, o čem pojednávají citované knihy. Poznámky také obsahují analytické výklady, které by mnohdy mohly oživit volně plynoucí text, který má lehce esejevitý charakter (dobře se čte, ale rozložení na text a poznámky není doporučení).

Práce nicméně splňuje požadavky kladené na práci diplomní. Doporučuji ji proto k obhajobě. S ohledem na uvedené nedostatky navrhuji hodnocení 2–3, podle průběhu obhajoby.

PhDr. Blanka Zilynská, Ph.D.

V Praze 21. 5. 2015